

DM

magazin

Havas Ervin

A HAZÁHOZ

Te vagy hazám, olvassz magadba!
Tartományomná lettél.

Perceimben se hagyj magamra,
Szerelmeddé tettél.

Mit szégyellnem kell, nem előtted,
Bizalmodba fogadtál,
Idegeimmel megkötözlek
Csak bennem megmaradjál.

Ünnepi ruhám rádteritem.
Öltözhetsz virágba kedves.
Örööm beléd menekítem,
Hűségre magadhoz eskess!

Hűségomat főre nyested,
Nincs utam, vágyam se innen.
Zsarnok vagy, gyöngém megkerested,
Benned kell örökre hinnem.

Világáért miért csavarognék?
Kitartó törvény üzen:
Kezem, szám, szemem, holt anyagként
A földbe merevíttem.

Papp Györgynél

MÚHELY

A műteremmé alakított nagyobb szobában ülünk. A falakon a legújabb színes linómet-szetek — kompozíciós egységbe, képbe rendeződött népművészeti motívumok, újraerlelt jelek. Népballadák, népdalok tiszta forrásától inspirált modern grafikai lapok. Az ácsolt ládában rézmet-szetek, linók száza, jó néhány év egész alkotó termése. Mert ugyan ki vásárol ma grafikai alkotást?

A lemezjátszón forog a lemez. Kodály Zoltán megörözt szavaira figyelünk. Arról beszél, hogy míg a nép értékeit Vörösmartyék már a XIX. század elején beépítették a magyar irodalomba, addig a zeneszerzőknek, éppen neki és Bartók Bélának ez a XX. század első éveiben jelentett sürgős, úttörő feladat. Azt már Papp György teszi hozzá, hogy a képzőművészet fáziskésése még nagyobb. Az első kísérletek a nép díszítőművészetének meghódítására csak az ötvenes években történtek meg. Sokáig — néha még napjainkban is — a népi motívumok szolgai másolása jelentette a népművészeti ihletettséget. Úgy tűnik, ez a népi művészet felé való fordulás divattá is vált.

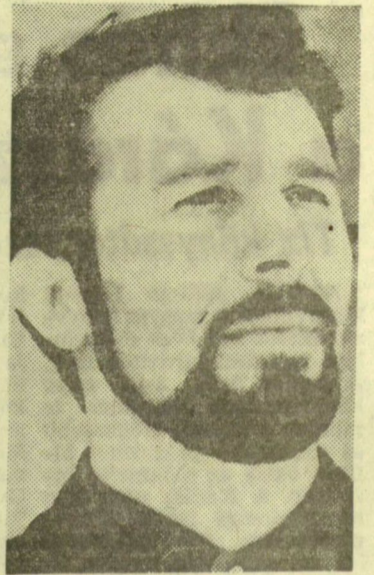
— Kétségtelenül divattal állunk szemben. Erről azonban az a véleményem, hogy soha se legyen rosszabb divat ebben az országban, mint az, hogy egy nép saját múltjában keresi értékeit, őseinek, eleinek eredményeiből kiindulva tör utat az egyetemes felé. Természetes,

hogy a nép formakincsét, amit végtelen gazdagsággal kínál, nem lehet egy az egyben átvenni. Az ilyen mechanikus másolás üres és értéktelen. Ami viszont érték a nép évezredes művészetében, azt személyiségünkön átszűrve, egy mondanivaló szolgálatában közvetítenünk kell mai módon a tömegek számára.

Nézem a metszetek sorát. Népdalok sorai elevenednek meg: „Vidd el madár, vidd el...”, „Sír a szemem, hull a könnyem”, „Tavaszi szél vizet áraszt...”, „El kéne indulni”. Népballadák tragikus alakjai vezekelnek a lapokon: Fehér Anna, Júlia szép leány, a pávás lány, szép feje juhász, Jáger Jóska... Nem hiányzik a népművészet naiv bája, kedvessége, groteszkba hajló iróniája sem.

— Kezdetben, a Szegedi Tanárképző Főiskola elvégzése után nagyméretű, figurális kompozíciókat festettem. A népdalok, népballadák forrásvidékéhez a feleségem vezetett el, aki ének-szakos tanárnő. Tehát a zene és az irodalom segítette a népművészet közelébe. Ez az intellektuális megközelítési mód fedeztette fel velem azokat a belső értékeket, melyeket metszeteimben igyekszek megfogalmazni, láthatóvá tenni.

A népdalok, népballadák több száz éves közösségi élmények, tapasztalatok végletekig letisztult, kikristályosodott üzenetei. Ezért jellemző rájuk a tömörség és lényegre törés, a jelképszerűség és szigorúság. Ezért olyanok, mint

a kavics — vélekedik Papp György. Mondanivalójuk mindenkor emberi. Öröme és bánatok, határokat nem ismerő, fergeteges jókedv és árvíznyi szomorúság, szerelem és halál, vége-hosszasincs káromkodás és hangzúgásos áldás, gyötrő és keserű munka, gondúzó borozgatás. Miért lehet ilyen gondolatok és érzések kifejezésére alkalmas a grafika? A linóleum- és fametszet azért, mert ezt a tartalmi tömörséget és lényegre mutató kifejezőmódot maga az anyag sugallja. A vésőnyomok negatív feltjai drámai párbeszédet folytathatnak a pozitív foltokkal. Kérdezhetnek és felelhetnek, vádolhatnak és védekezhetnek, rúghatnak és simogathatnak. Papp György újabb munkáin fontos szerepet kap a szín, a színre transzponált gondolat és érzés.

A metszetek sokaságán negatív len változatossággal és sokszínűséggel tárul fel a népművészet megannyi sztereotíp, s mégis minden alkalommal új jelentésmagot képes műfajrendszerre: a Nap és a Hold, virágok és madarak, fák és állatok. Ezeknek a képi jeleknek rendszere, ki-egészülve a színek hangulati jelzései, alkotják azokat a grafikai lapokat, melyeket jobb híján kép-grafikának nevez Papp György.

Az illusztratív jellegű első lapoktól a ma készülő kép-grafikákig egyvelésű az út. A népi motívumkincs díszítőelemekként való felhasználása nyitotta meg azt a kaput, ahonnan az út a mai képekig vezetett, melyeken a jelek a mondanó belső, tartalmi hordozói és összetartó erői. Sok népdal, ballada nyert méltó, új életet Papp György grafikáiban. Szerencsére a magyar népdal-kultúra tárháza kifogyhatatlan, mint ahogy kifogyhatatlan Papp György kutató következetessége, töretlen szorgalma, alkotó tehetősége. Ennek a nagyszerű egymásra találásnak is köszönheti Szeged, hogy oly nagyszerű és nemes hagyományok után, mint amelyet Buday György és köre megteremtett ebben a városban, nem halt ki, sőt éppen Papp György művészetének révén gazdagodott új színekkel.

TANDI LAJOS

KÜLDETÉS

Óvatosan magamhoz szorítottam a szakszervezet által vásárolt dinnyebefőttet, egy kötet 1934-es évfolyamú Tolnai Világlapját, és egy csokor rózsaszínű szegfűt (kis gyári hibával). A szolid eleganciával berendezett kórteremben az ablak melletti ágyon fekvő Kondorossy kollégáim az adminisztrációból. Bágyadt kezlegyintéssel üdvözölt, én viszont harsányan felordítottam: — Szevasz, öreg fiú! Ez igen! Mi majd megőrülünk a vállalatnál, annyi a munka így a hó végén, ő meg szépen elbújik a kórházban... Hát szabad ezt? Haszontalan szimuláns. Itt sütteti a hasát a nappal, az állam pénzén! Hát illik ez? Vedd tudomásul, hogy az egész osztály iriggyel. Szerencsés flótást!

— Ne bolondozz — nyögte kissé sápadtan —, a prof. szerint meg kell csinálni a műtétet.

— És ha meg kell csinálni? Na bumm! És akkor mi van? Tudod, mi lesz az egész? Katonadolog, gyerekjáték, ipi-apacs, egy-kettő-három. A professzor azt mondja: te vagy a fogó, aztán kész.

Ekkor fehér bőbitás ápolónő lépett az ágyhoz:

— Most szépen a hóna alá tesszük a hőmérőt. Így ni — mondta kedvesen mosolyogva, aztán elsielt.

— Micsoda nő, öregem — kacintottam Kondorossyra —, átkozottul jól megy a dolgod. Ne félj, láttam, hogy nézett rád ez a tündér!

— Hogy nézett rám? — nyögte kétségbeesetten Kondorossy.

— Engem nem tudsz félrevezetni. Mindig nagy szoknyavadász voltál. Ilyen ápolónő mellett boldogság az élet. Udvarolj csak, fiatal vagy! — intettem barátian.

— Jut is nekem eszembe ilyesmi. Értsd meg, lehet, hogy még a héten sor kerül az operációra — suttozta elmerengve.

— Becsületszavamra irigyellek. Mi el kell, hogy készítsük a bonyolult exportkimutatást, ő meg itt lazál a kórházban. Az egész ügy gyerekjáték. Lánc-lánc eszterlanc, eszterlanci cérna... A dinnyebefőttet meg ne edd egyszerre! Tudom, milyen mohó vagy.

— És ha esetleg valami komplikáció merül fel?

— Komplikáció? Hogy oda ne rohanjak. Tudod, az országban hány ilyen karcolást végeznek az orvosok? A prof. álmában, behunyva szemmel csinálja az ilyesmit. Ott sem kell lennie, interurbán telefonon megcsinálja. Úgy elvív-

zi, hogy közben Steinbecket olvas, és hallgatja a Szabó család, hogy mi történt az Icsukával. Hiába, a sors kegyeltje vagy. Mi hővegi hajrázunk, ő meg puha paplan, fehér ágy... Már egészen kigömbölyödött a képed. Remek színben vagy, Kondorossy — mondtam elismerően, és búcsúzóul kedélyesen hátravágtam. Mielőtt elhagytam volna a kórtermet, tagbaszakadt ápoló lépett Kondorossy ágyához:

— A kedves beteget most áthelyezzük a mütöbe — harsogta biztatóan.

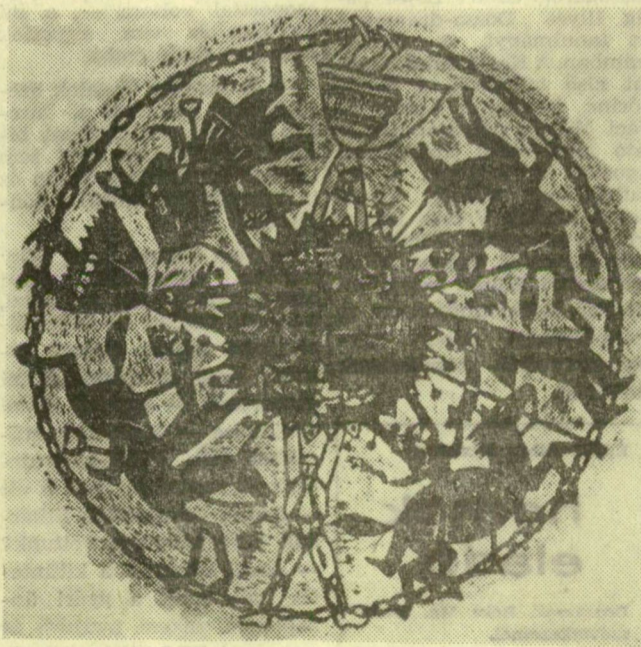
— Látod — mondtam irigyen —, nagy kópé vagy, mindig tudtad, hogyan kell helyelkedni...!

Ezután pánikszzerűen kiáldogoltam az utcára, szilárdan elhatározván, hogy megmondom a vállalatnál Radóczkinak, ezentúl mást küldjenek szakszervezeti beteglátogatásra. Például Gábor Miklóst. Ő még nálam is jobb színész!

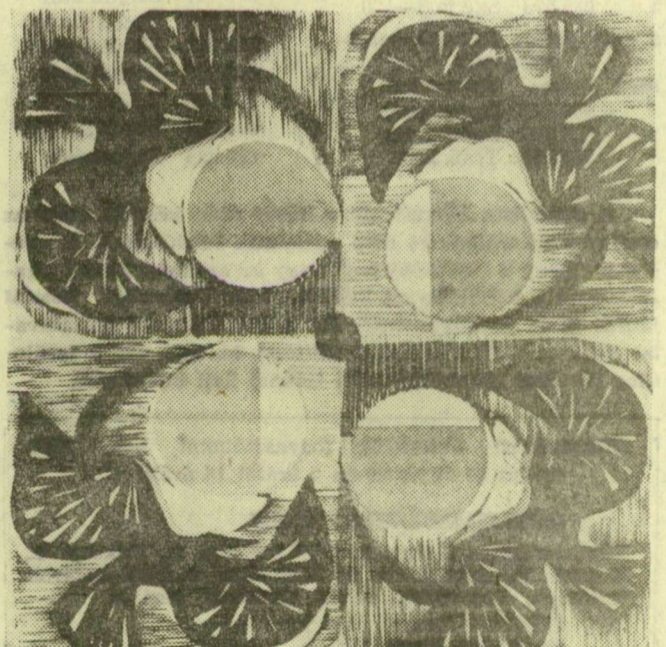
GALAMBOS SZILVESZTER

Repülés

Körhinta

Madarak